

כפ"ה חזר הרי הוא עובד ונושא כפיו. באבל רבתי עד מתי הוא מטמא לו ר' מאיר אומר כל אותו היום אפילו נסתם הגולל ר' שמעון אומר עד ג' ימים ר' יהודה אומר משום ר' טרפון עד שיסתם הגולל. מעשה שמת בן יהוצבק בלוד ובא ר' יוחנן אחיו מן הגליל מאחר שנתם הגולל ובאו ושאלו לחכמים ואמרו אל יטמא אלא פתחו לו צד קבר ויראה. הרי למדנו שאין מטמא עד שיסתם הגולל אפילו אחר כמה ימים מטמא כל זמן שלא נסתם הגולל. ולמדנו שכוון אינו מטמא לנפל כיון דבשילוחי פרק מילה (דף קלו) פסק כרשב"ג כל שלא שהה ל' יום באדם ספיקא הוי ואינו מטמא בתוך ל' לולי דקים ליה שכלו לו חדשיו. ואינו מטמא לקרובי האם שאינו יורש בפרק יש נוחלין. ובמקום שנטמא למת מצוה אינו מושך את ידו עד שיבאו נושאי המטה וחילופיהן. אבל לכתחלה אם יש אדם אחר עמו אינו מטמא. וכהן שפירש מדרכי ציבור כל זמן שלא חזר הרי זה חולין. אבל עשה תשובה חוזר לקדושתו כדתנן בפ' מומין (דף מה) כהן שנשא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה נודר ועובד יורד ומגרש והא דתנן בפרק אין עומדין (דף לו) [דף לב] כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו בשלא עשה תשובה אבל עשה תשובה ארחץ בנקיון כפי ואסובבה. בירושלמי פ' הגזקין שלא תאמר איש פלג' שופך דמים והוא מברכני אומר הקדוש ברוך הוא וכי הוא מברך ולא כתיב ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם זהו כשעשה תשובה. ואמרינן במנחות (דף מב) [דף קט] כהן שעבד ע"ג ושב רב נחמן ורב יהודה אמרי קרבנו ריח ניחוח. ובפרק שלשה מינין בנוזיר גוסס עובד כהן משום להחלו.

במסכת סוטה (דף מג) מת בבית סתום אסור לכהן ליקרב בתוך ד' אמות. מת תופס ד' לטומאה כשהוא בקבר. אבל כשהוא במטה שמוציאין אותו ובעת צידוק הדין מעמידין אותו אינו תופס דאין שם קביעותו. ואדם שנפל ונשבר המפרקת ורוב בשר נחתך עמו איך על פי שיש בו נשמה ועדיין הוא חי מוזהר כהן עליו מלטמא ואמרינן בפרק א' דשחיטת חולין (דף כא) [דף כ] אמר זעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמו מטמא באהל. וכן קרעו כדג מגבו וכן עשאו גיסטרא לאדם או ניטלה ירך וחלל שלו אם רבוץ ונראה חסר מטמא באהל אבל גוסס אינו מטמא עד שתצא נפשו ואפילו מגויד או שחט בו. שנים או רוב שנים אינו מטמא. ואסור לכהן לילך לבית הקברות דקבר נמי מטמא דכתיב או בקבר ואפילו בית הפרס שנידש בה קבר עד מאה אמה אסור לכל רוח. כהן שאין לו דרך לילך כי אם דרך בית הקברות אסור אבל דרך בית הפרס מותר. כדאמר ר' בריה דרב הונא (דף יט) מולגין היינו על גבי ארונות. והולכים ליריד של גוים בתוצה לארץ וחז"ל כך מטמא כבית הפרס וכן ללמוד תורה ולישא אשה כיוסי הכהן שהלך אחרי בו לצידון. אשת כהן מעוברת מותרת ליכנס באהל המת דמסק ספיקא הוא דשמא נפל הוא או שמא נקבה היא. אשתו ארטה לא אוגן ולא מטמא לה. ואינו מיטמא לאשתו פסולה אבל אם אביו או אמו או אחיו ואחותו ובגו ובתו ממזרין מיטמא להן חוץ מאחיו או בנו ובתו שנגולדו משפחה כנענית או נכרית אין מטמא להן. וכהן צריך לנהוג בקדושה דכתיב קדושים תהיו וקדשתו. וקבלתי מאבא מורי רבי ייבך ב"ר משה ז"ל דכתיב אין מוזהר על כל כלי מתכות אם נוגעות במת או אם היו באהל המת דאמר בתורת כהנים אמר אל הכהנים לנפש לא יטמא אין לי אלא מת מניין לרבות את הדם וכו'. עד מנין לרבות כל טומאות הפורשות מן המת וכו'. דווקא פורשות מן המת נקט ולא נקט הבאות מן המת. וממורי ר' יהודה ב"ר קלונימוס בר מאיר ז"ל קבלתי מדאמר בספרי בפרשת פרה ובפרשת מדין בחלל חרב לימד על החרב שמתמאה טומאת שבעה והנוגע בה טמא טומאת שבעה ולא קתני המאהיל עליה מטמא טומאת ז' ש"מ הנוגע בה כנוגע במת עצמו. אבל לא לאהל. מיהו כהן אינו חייב מלקות אלא על הטומאות הפורשות מן המת. כדאיתא בתורת כהנים ולא על כלי מתכות כי אם על השדרה והגלגולת ורוב עצמו

ורביעית דם וכזית מן המת והאיברים זה הכלל כל שהוא בלא יבא ונפש מוזהר עליה. אבל גולל ודופק אעפ"י שמתמא באהל וחרב שהוא כמת אינו נפש ואינו מוזהר עליה. וזיקתי עליכם מים טהורים:

שטו מנהגי' מי שמתו מוטל לפניו אינו נכנס לבית הכנסת להתפלל אלא יושב מבחוץ ומתפלל לפוקי שאינו מתו אלא קרובו דלא. ואדם חשוב יושבין אצלו

משום כבודו. ואותם שהתפללו עם האבל כבר כשנכנסין לבית הכנסת אל יתפללו עם הצבור שכבר נפטרו. אלא קורין את שמע פרשה ראשונה.

במגנצא ובוורמיישי אין יושבין על פחות משלשים. אבל שרבו ימי אבלו בקיץ וטורת לו הויעה מותר לתת לו חלוק לכן לובשו אהר יום או יומים ואחר כך ילבשונו.

במגנצא הורה רבי' שמואל הכהן לכנופי בי עשרה כל שבעה במקום שנפטר המת ואפי' אין שם אבל מפני שהנשמה אוננת שם כל שבעה. ואין נוהגין כן אלא דווקא במקום שיש לו קרוב והוא במקום רחוק שהוא היה חייב לישב עליו אבילות אלא שנתחזק והכל מודים.

מי שאירעו אבל לפני יום טוב יום אחד בטל ממנו גזירת שבעה ולא גזירת שלשים. ומקצת היום ככולו.

שינוי עשו בוורמישא בימי רבותינו שנפטר מת בראש חודש ואמרו צידוק הדין וקדיש. ומה שעשו לתלמיד חכם גדול עשו. השיב ר' משלם לר' נחמיה ששאל אם אומר צידוק הדין. ודאי אין אומר לא בראש חודש ולא בחולו של מועד שהרי אין אומר בפורים שכן שינוי שאסור בהספד ובתענית וכל שכן ב"ח ובחש"מ דאורייתא ואם תרצה לומר יאמרו צידוק הדין ולא יספדו. הרי אמרו אין מניחין את המטה ברחוב בחולו של מועד שלא להרגיל את ההספד מיהו על חכם גדול מספדין. במגנצא מת א' בג' בניסן ואמרו עליו צידוק הדין. בוורמישא אם אירע מת בט' באב אומר צידוק הדין. בשפיר"א נפטר מת ביום שלפני פסח וצוה ר' אליקים לומר צידוק הדין.

ביום טוב ראשון של סוכות נפטרה אשתו של רבי יצחק ב"ר יהודה למחר ביום השני הלכו כל הקהל בהושענה קודם ההפלה וקברוה ולא הלכו עם האבל לביתו לנחמו

וגם הוא הלך לבית הכנסת. לאחר סוכות נהג אבילות רק ששה ימים בלבד. הורה רבי יצחק לר' יהודה בנו כשמתה אמו שילך יתף לביתו כשיחונק אע"ג דיום טוב היה. ואין נוהגין לילך יתף כשתחזרים מבית הקברות אלא על אביו ועל אמו בלבד.

שמועה רחוקה שכבר עברו ל' יום צריך לישב באבילות שעה אחת ויושב על גבי קרקע שעה וחולץ מנעליו ושוהא שעה אחת ונועל לאלתר. אדם שמת לו מת ובתוך שלשים נולד לו בן אינו עושה שמחה ומשתה ביום המילה. אין הכהנים מטמאין לאחים מן האם. מנהגים רבי קלונימוס ראיני אבל קודם ששלמו אבליו היה יוצא לבית הקברות ללוות למת. אין אומר והוא רחום בבית האבל ואין נופלין על פניהם עד לאתר גמר

כל התפלה. ואין קורין שם הלל בראש חודש חדא דאין אומר דבר שמחה ועוד משום לועג לרש. כי הנשמה אוננת שם ואיך יאמרו לא המתים יהלליה. תו דעשרה שפירשו מן הציבור כיהידים דמו. לאחר שאמר צדוק הדין בבית הקברות לוקחים עמר ועשב עמו ומשליכין אחר גיום ואומר יציצו מעיר כעשב הארץ. אתחייית המתים כתיב. ורחצי ידיהם ופניהם ואומר בלע המות לצנח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים. בוירמישא אומר בראש חודש צידוק הדין בדרך. כשהולכין לבית הקברות וקדיש בבית הקברות. אבל במגנצא אין אומר אלא על תלמיד חכם. פעם אחת קברו מת בחולו של מועד ועמד ר' ואמר צידוק הדין לטי שאינו הספד. אלא קבלת דין שמים. וגם נכנס בביתו וניתמן. כדאמר התם אבל אחרים מתעסקין בו לנחמו והוא יושב על גבי כסאו ומקבל תנחומין.

אם גדר האיסור הוא שלא יטמא למת, או שלא יתקרב למת באופן שאותה ההתקרבות היתה מביאה לידי טומאה.

ועפ"י פשוטו ה"י נראה שזהו ספקו של המניח ר"פ אמור (מצוה רטג טוף אות יג), וז"ל שם, לא אמנע מלכתוב מה שאיני יודע, אף שאפשר הוא דבר פשוט למי שבקי בש"ס ושכלו בריא, אך איש כמוני לא אבוש מלכתוב מה שנסתפק לי. הנה ידוע ומפורסם בכל הש"ס, ספק טומאה ברה"י טמא... וס"ט ברה"י טהור לגמרי... וגם מבואר דאפילו כמה ספקות, ברה"י טמא... ודבר זה דוקא בטומאה, אבל באיסורין אין נפק"מ בין רה"י, וגם ס"ס שרי בכל האיסורים... אני מסתפק מה דינו לענין איסור לאו כגון כאן כהן ונוזיר... אם החרו בו שלא לטמאות, ועבר וטימא עצמו אי לוקין. אי נימא דהתורה גילתה דוקא לענין טומאה, דהיינו שהאדם נטמא וטעון טבילה... אבל לענין הלאו, הוי כשאר איסורין, אף שהוא טמא, מידי דהוי אטומאת שרץ שהוא טמא ומ"מ אין כהן ונוזיר מוזהרים, וכן בס"ס ברה"י, אפשר דאפילו לכתחילה מותר לטמאות, כי לענין הלאו שלו, הוי ככל איסורים שבתורה, וס"ס שריא, אך שהוא טמא... וכן להיפך, בס"ט ברה"י דטהור לגמרי, אי נימא כיון שהוא טהור גמור, מותר לטמאות עצמו לכתחילה בס"י מת ברה"י... או נימא, אף שהוא טהור, מ"מ לענין הלאו הרי הוא כשאר איסורין, וספקא דאורייתא להומרא.⁵

דבוקעת ויודרת, אלא ודאי צ"ל שגבול יש גם לחהום, ומצד השני לכדור העולם הוא כבר למטה מן התהום, וטהור. [ועי' משי"כ בזה בס' מנחת שלמה סי' נ"א טוף אות ב'.]
(4) עיי' כל זה (אותיות ב', ג', וד') בשו"ת לב אריה הנ"ל, ח"ב סי' ח'.
(5) אך עוד יש לפרש את ספקו של המניח באופן אחר, ועיי' משי"כ זה בס' ארץ הצבי (סי' ב' הערה ג').

זה מצורף אל פני התבל, ושייך לאדם או לחפץ שנמצא באויר ההוא לקנות שביחה במקום שתחתיו עפ"י הארץ, או לא. אבל האויר שברקיע (שלמעלה מן העבים) שעל פני איזה מקום מסויים שע"ג הקרקע, אויר זה בודאי אינו מצורף לאותו המקום שתחתיו, ובודאי ליכא קנין שביחה ברקיע, ומעתה ה"י ג"ל ע"ד האפשר, לפי מהלך זה של התוס', דאף לגבי טומאת אהל נמי דינא הכי, דמת המונח ע"ג קרקע (או שמוטמן מתחת לקרקע) טומאתו עולה עד לרקיע (כלשונו המשנה באהליות פ"ט, וכשאר דוכתי), אך לא לתוך הרקיע, דכל האויר שעל גבי המת עד העבים מצורף לשטח הקרקע הזה, והעומד באויר ההוא חשוב כמאהיל על המת. אבל בעומד (או בנוסע) באויר שלמעלה מן העבים, י"ל דאין אותו האויר מצורף עוד למת, ולא חשיב כמאהיל על המת כשהוא ברקיע.³

ולפי"ד הרווחנו, שבשעה שהאוירון למעלה מן העבים, אין טומאת המת בוקעת ועולה אל תוך הרקיע, ואין שם בעיית טומאה לכהנים. אך עדיין לא פתרנו את כל הבעיא, שהלא מקורם שמגביה האוירון עד למעלה מן העבים כבר עובר הוא ע"ג הקברים.

ב. ספק בגדר איסור טומאת כהנים והנראה לומר בזה, דהנה יש להסתפק⁴ ביסוד דינא דהך קרא דלנפש לא יטמא בעמיו,

(3) באהליות פ"ט ובכמה דוכתי הובא הלשון, דטומאה בוקעת ויודרת עד התהום, ובוקעת ועולה עד הרקיע, ועיי' רמב"ם פ"כ מהלי טומאת מת ה"ו, דאפילו כלים הטמונים בקרקע תחת מאה אמה נטמאים. אך גם כדון זה לכאורה מן ההכרח לומר שיש בזה איזה גבול, דהלא רבו ידוע הוא שהעולם עגול הוא ככדור, ואם יש ביה"ק בצד השני של כדור העולם, אטו נימא דאף מצד זה איחא לטומאה,

(ה) שאם יש בהרפואה איזו סכנה... אין ליתן בע"כ בכל אופן, ועיי' עוד בס"י ע"ד ועיי'. ונראה שהחשבון הנ"ל הוא היסוד לדברי מן הגמ"ס, ז"ל.

מהגרמ"פ בנדון זה, וכעת נדפסה אותה החשובה באגר"מ חרי"מ ח"ב סי' ע"ג, הנהגה בין השאר בנושא זה דחולה המסרב לקבל טיפול, וכתב שם בין השאר (באמצע אות

סימן לה

בגדר האיסור טומאת כהנים

יסודו של הגרמ"פ, ז"ל, מחודש הוא מאד, ויש מפקפקים עליו, עיי' בירחון מוריה, אדר הא', תשרי"מ², ועוד דאפילו נניח שכן, דהאוירון אינו מק"ט, מכ"מ אהל זרוק הוא, ואהל זרוק אינו חוצץ בפני הטומאה. ועיי' כל זה באורך בארץ צבי ובאגר"מ הנ"ל, ובתשרי ה'ר צבי חיר"ד (סי' ר"פ, ובמילואים שבסוף הספר).

א. טומאה ברקיע

הנהגה בעירובין (מג). בעי רב חנינא, יש תחומין למעלה מעשרה, או אין תחומין למעלה מעשרה. ובתוס' שם (מה: ד"ה לימא, כתבו לחדש, דאפילו לפי הצד דיש תחומין, מכ"מ בעבים או למעלה מהם בודאי לא שייך קנין שביחה ברקיע. כלומר, דקנין שביחה היינו באיזה מקום מסויים ע"ג הקרקע — על פני התבל, וחוק י"ט לקרקע ג"כ קיי"ל בתורת ודאי דמצורף הוא אל פני הקרקע. אבל למעלה מיני"ד טפחים ועד לרקיע (דהיינו — עד העבים, כמבואר שם בגמ') נסתפקו בגמ' אם גם אויר

7 ← ע"ד השאלה אם מותר לכהן לנסוע למרחקים באוירון, באופן שיש אפשרות, או כמעט ודאות, שיאהיל ע"ג קברים. דאין לומר שהאוירון ישמש כאהל לחוץ בפני הטומאה, דהלא גוף האוירון נעשה הוא ממתכת, ומקבל טומאה ככל כלי מתכת, וקיי"ל דדבר המק"ט אינו חוצץ בפני הטומאה. ואף שהוא כלי גדול מאוד, מכ"מ מק"ט, דבכלי מתכת לא שייך כל הדין דבא במדה¹, עיי' כל זה בתשובות ארץ צבי (סי' צ"ג) להג"ר ארי' צבי פראמער (שה"י ידוע בשם הקאזויגלובער, ואח"כ ה"י ר"מ בשיבת חכמי לובלין, ונהרג עיי' הנאצים הארורים, הי"ד).

ואם האוירון נעשה מאלומיניום ולא מברזל, עיי' תשרי אגר"מ (יני"ד ח"ב סי' קס"ד), שיצא לידון בדבר חדש, שאולי מתכת זו אינה מק"ט, דדוקא אותם ששה מיני מתכת שנוכרו בתורה מק"ט ולא שאר מיני מתכת, וממילא יוצא דהאוירון אינו מק"ט, וממילא שייך שפיר לומר שישמש כאהל לחוץ בפני הטומאה. אלא דעדיין לא פתרנו את בעייתנו בזה. ח"ד, דעיקר

(1) ואפילו אילו היה האוירון נעשה מעץ, עדיין אין הדבר כ"כ כרוך שאינו מקבל טומאה מפאת היותו בא במדה, שהרי מיוחד הוא למדרס, ועיי' משנה אחרונה (פכ"ד דמס' כלים מ"ד) שנחלקו בזה הראשונים אם כה"ג מקבל טומאה. ודבר זה מחלוקת היא בין רש"י

ותוס' בפרק כירה (מד:), עיי"ש בח"י המיוחדים לר"ן, ובתשרי לב אויה (להר"י אריה ליב גרוסנס, שליטיא, מלפנים אבי"ד בלונדון), ח"ב סי' ט"ו, אות ב'.
(2) ועיי' עוד בס' טבילת כלים (כהן), עמ' רמ"ג, משי"כ בזה הג"ר יעקב קמינצקי, ז"ל.

הפסוק כפשוטו, דלנפש לא יטמא בעמיו, א"כ בכה"ג ליכא איסורא, שהרי במגעו דהשתא איננו מתטמא למת. אבל אם נתפוס שגדר האיסור הוא שלא להתקרב למת, ואינו ענין כלל לטומאת המת, א"כ אף בכה"ג שפיר יש לאסור⁶.

ד. טהרה בלועה לא מיטמאה

ועי' ש"ך ליו"ד (רס"י שע"א) שהביא מס' הרוקח, דאשת כהן מעוברת מותרת ליכנס לאהל המת מטעם ס"ס, שמא נפל הוא, ושמא נקבה הולד. ותמה על דבריו המג"א לאו"ח (סי' שמ"ג) דמאי איריא מטעם ס"ס, חיפוק ליי דהולד הוא טהרה בלועה, וטהרה בלועה לא מיטמאה, כמבואר במשנה בפי' בהמה המקשה. ועי' בתשו' אחיעזר (ח"ג סי' ס"ה אותיות ה"ו) שביאר בדעת הרוקח, דאף דאיה"ג דליכא טומאה על העובר בכניסת האם לאהל המת, מכ"מ, לולא הס"ס ה"י אסור, דאסור לכהן להתקרב למת, אפילו באופן שאינו מתטמא. וכן ביאר גיסו הג"ר אלחנן וואסערמאן, הי"ד (קובץ שיעורים ח"ב סי' מ"א)⁷.

שם לגבי נוגע וחוזר ונוגע באותו היום, אם יש בכה"ג תוספת טומאה א"ל, ותלו דין זה בדין טומאה בחיבורין, אי הויא דאורייתא או דרבנן, מכ"מ דעת הרמב"ם כוראי שלא לפסוק כהן גמרא, שהרי הוא פסק בפ"ה מטומאת מת ה"י ב', דכל דין טומאה בחיבורין אינו אלא דרבנן, [ועי' מש"כ בזה בסי' י"ד אות ח'], ומכ"מ פסק לחלק, דאף דנוגע וחוזר ונוגע אפילו באותו היום אסור, מכ"מ בנוגע במת שני בשעה שעדיין תפוס במת הראשון, שרי. הרי להדיא שפסק לגמרי דלא כהנחת הגמ' נזיר ה"ל, שיסור האיסור בטומאת כהנים הוא שלא לטמא את עצמו, אלא דס"ל דגדר האיסור הוא — שלא להתקרב למת.

ד) ולפי"ז יש לעיין לדינא באשת כהן מעוברת, שאמרו לה הרופאים שכבר מת העובר שבמעיה, אלא שאינם רוצים להוציאו עדיין עד לאחר זמן, אם נאמר

ג. נטמא וחוזר ונטמא בו ביום ועי' רמב"ם פ"ה מניירות הט"ז, נטמא למת פעמים הרבה... אם התרו בו על כל פעם ופעם והוא מטמא, לוקה על כל אחת ואחת. (הי"ז:): כד"א בשנטמא ופירש וחוזר ונגע... אבל אם היה נוגע במת, ועדיין המת בידו, ונגע במת אחר אינו חייב אלא אחת וכו'. וכראב"ד שם, דרבה ורב יוסף הלכתא כרבה, ולדעת רבה, בכל טומאה וטומאה, אפילו שלא בחיבורין, אינו חייב אלא אחת, הואיל וטמא הוא.

ובפשוטו. נראה דבהכי פליגי, דבטומאה וטומאה ביום שני, דאיכא תוספת טומאה על טומאתו, שהרי אינו יכול להתחיל ליטתו בהזאת שלישי ושביעי שלו עד יום נוסף מאוחר, לכו"ע אסור. ודוקא בטומאה וטומאה באותו היום, דליכא תוספת טומאה, אך עכ"פ, סוכ"ס הכהן הרי הוא מתקרב למת בשעה שכבר פירש מלנוגע במת שהיה נוגע בו מעיקרא, בהכי פליגי הר"ם והראב"ד — מהו גדר האיסור דטומאת כהנים. דאם נפרש את

6) והעולם רגילים לבאר אחרת, ולכו"ע בעינין שיוסיף טומאה על טומאתו, אלא דבהכי פליגי הרמב"ם והראב"ד, בגדר הך דינא דטומאה בחיבורין, אם זה אופן שהאדם השני מתטמא בטומאת אב אע"פ שלא נגע באופן ישיר במת, דעי' החיבורין חשוב כאילו נגע במת, [דוגמת ענין העברת עלעקטרין, או דנימא, דכל זמן שהראשון עדיין נוגע במת, דרגת טומאתו שלו יותר גבוהה מאב פשוט, וחשוב קצת כאילו הוא אבי אבות, ועי' אבני נזר חיו"ד סי' תס"ו אותיות ג' ווא"ו], וממילא, הנוגע בו מתטמא כדרגת טומאה דאב. דלצד הראשון, בנוגע וחוזר ונוגע באותו היום, ליכא שום תוספת טומאה, משא"כ לצד השני. אכן עי' שאג"א בתשובות החדשות (סי' י"א) וק"ן אורה לנזיר (מכ"י) שהעירו, דאף דבגמ' נזיר (שמה) מבואר להדיא, שכל האיסור הזה של טומאת כהנים תלוי בתוספת טומאה, ודנו

ה. גוסס

ושניהם לזכר אחד נתכוונו לבאר עוד בדעת הסוכרים (עי' גמ' נזיר (מג.) ותוס' שם, ומחבר ורמ"א ליו"ד סי' ש"ע) דכהן אסור ליכנס לאהל הגוסס, דאין זה בתורת גזירה והרחקה⁸ — שמא ימות עליו לפתע פתאום⁹, אלא שכעת הכהן עובר כבר על האיסור, ואפילו יוצא לבסוף שלא מת בעוד הכהן הזה באהל, מכ"מ בשעתו עבר על האי' בתורת וראי, דגדר גוסס היינו — מי שעומד למות¹⁰ בקרוב (תוך ג"י — עי' שו"ע יו"ד של"ט ס"ב), ואסור לכהן להתקרב למת, וגם אסור לו להתקרב

דבכה"ג ג"כ יהיה הכהן מוזהר מליכנס לביתו — מקום שאשתו שם עם העובר המת, מפני שמתקרב למת, דאף דבדראי קיי"ל דטומאה בלועה לא מטמאה, מכ"מ עדיין הוא עובר על האיסור של התקרבות במת. והצעתו כל החשבון הזה לפני גדול אחד, ולאחר העיון אמר דבוראי מותר, דטומאה בלועה כמאן דליאת דמיא, וכדברי רש"י לגדה (מכ"י). אך לא הבנתי סברתו על נכון לחלק בזה בין טומאה בלועה לבין טהרה בלועה.

8) ועי' בספר לקח טוב (כלל ח') מאת הגר"י ענגיל, שיש כמה וכמה איסורי דאורייתא שהם בתורת סייג והרחקה.

9) ועיי"ש באחיעזר שמסתפק קצת בנקודה זו. ובאמת נראה לכאורה, דנפק"מ טובא איכא בזה לדינא, לענין אם כהן רשאי להיות באהל הגוסס שהוא אחד מדי' הקרובים שלו, שמוותר לו לטמא להם, דאם נתפוס שגדר האיסור בגוסס היינו בחזרת חשש וגזירה — שמא ימות עליו לפתע פתאום, א"כ בו' קרובים מותר לו להיות באהל, דכל זמן שהוא חי, הרי ליכא איסור בכלל, ולכשימות, הרי מותר לו להטמא אליו. אך אם נתפוס כביאור הגאון בעל אחיעזר והג"ר אלחנן, דהוא איסור בפני עצמו שעוברים עליו כבר עכשיו — אפילו לא מת עליו בעודו באהל, מחמת זה גופא — שמתקרב לזה שעומד למות, אי"כ לכאורה יש לאסור כצויר הנ"ל, דכהן רק מותר להטמא לו' קרובים כשהוא לצורך

למי שעומד למות, אע"ג דגוסס כחי, ואינו מטמא עד שימות ממשי¹¹.

ו. אפר השרופים

וכה"ג עי' פתחי תשובה ליו"ד (שס"ט סק"ב) שנחלקו האחרונים אם כהן רשאי לטמא לאפר המת, דמבואר במשנה פ"ב דאהלות מ"ב דאפר השרופים אינו מטמא, וממילא ה"י צ"ל הדין דכהן רשאי ליגע באפר השרופים, ואעפ"כ יש אוסרים. ועפ"י דרכנו שפיר יש להבין דעת האוסרים, דאסור לכהן להתקרב למת אפילו באופן שאינו מתטמא בכך. ואף לדעת תשובת יעב"ץ המחיר, אין הכרח לומר דפליג אעצם

קבורת המת, וכפסק הרמ"א ליו"ד (סי' שע"ג ס"ה), אבל בעודו בחיים אלא שהוא גוסס, לא שייך להתיר מכה הן קרא ד"לה יטמא", שהרי כעת ליכא צורך קבורה כלל.

10) ועי' עוד מש"כ מזה בסי' ל"ו אות ח'.
11) וכן תפס בעל אבני נזר חיו"ד (סי' תס"ח אות י"ט), דכהן רק אסור במגע ומשא דגוסס, ולא נאסר ליכנס לאהל הגוסס, ואף דהרא"ש והטור כתבו לאסור לכהן אפילו ליכנס לאהל הגוסס, אך ידוע שבזמן הרא"ש והטור עדיין לא נחגלה ספר הזוהר הקדוש וכו', אך אנתנו שזכינו לספר הזוה"ק, קרוב הדבר שאין איסור כהן בגוסס רק במגע ומשא, אבל מותר ליכנס לאהל... וצ"ע לדינא. והנה אם היינו תופסים שגדר האיסור במגע הגוסס הוא בתורת הרחקה וגזירה דאורייתא, א"כ, לא היה שייך כלל לחלק בין אהל לבין מגע ומשא. אך אם נאמרי' שגדר האיסור הוא שלא להתקרב לאדם זה שעומד למות בקרוב, והאיסור הוא מחמת מצבו העכשוי ולא מפני מה שאפשר שיקרה בעתיד, אי"כ, שפיר ניתן להיאמר, דדוקא בהתקרבות דמגע ומשא אסרה תורה, אבל התקרבות דכניסה לאהל של גוסס לא אסרה תורה. והא דאסור ליכנס לאהל המת, צ"ל לפי החשבון הזה, דחרי איסורין אינתייהו בהן קרא, איסור טומאה וגם איסור התקרבות, ועי' להלן בפנים המאמר (אות ט'), ולהלן בהערות (אות י"ג).

סברת הרוקח הנ"ל, אלא י"ל דס"ל דאף דאסור להתקרב למת אפילו באופן שאינו מתטמא מחמתו, מכ"מ באפר השרופים, כמו שאין בו טומאה, דאמרינן פנים חדשות באו לכאן, ואינו נקרא בשם "מת", ה"נ אי אפשר לאסור לכהן להתקרב לאפר זה, דאינו נקרא בשם "מת" כלל¹².

ז. ענין מתי עכו"ם

ועי' מחבר רמ"א (שע"ב ס"ב), שנכון לכהן ליהזר שלא ליטמא למתי עכו"ם אפילו באהל. ויש מקום לבאר, דאף דדעת רוב הפוסקים (עי' אבני' חיו"ד תס"ו אות ט"ז) לפסוק כר"ש, דעכו"ם אינם מטמאים באהל, מכ"מ עדיין יש לאסור לכהנים מליכנס לאהל המת דעכו"ם, דאסור לכהן להתקרב למת — אפילו באופן שלא יתטמא בכך, וכסברת הרוקח¹³.

ח. סוף טומאה לצאת וחוב ה"ה כחלל ועי' חוסי' נזיר (נרד): ד"ה ת"ש, שנחלקו הראשונים בטומאת חוב ה"ה כחלל, אם הכהן מוזהר על כך א"ל, ומסתמא התם נמי פליגי בנקודה זו, דבכה"ג הרי הכהן מתטמא בטומאת מת, אך אינו מתקרב לשום מת. ועי' בית יוסף

(12) בנדה (כו:): איח ליה לר"ל, דמת שנחבלבלה צורחו אינו מטמא, וה"ט דחכמים דר"א דס"ל דאפר השרופים אינו מטמא. ור' יוחנן פליג עליה ומטמא בנחבלבלה צורחו, ושעמיהו דרבנן דמטהרי, עיי"ש בתוד"ה מת שפי' בפירוש השני, דבגשרף אין עליו עוד שם מת. ועיין בזה אריכות דברים בתשובות בית יצחק (יור"ד ח"ב, ס"י קנ"ה), אחיעזר (ח"ג סוף ס"י ע"ב), ובשרידי אש (ח"ב ס"י קל"ג).
(13) אך, לפי מה שהסברנו למעלה (בהערה יא) עפ"י האבני' דאולי י"ל דמותו לכהן ליכנס לאהל הגוסס, דלא מיקריא התקרבות במת אלא דוקא כמגע ובמשא אבל לא באהל, לפי"ז, שוב

ליו"ד (רס"י שע"א) שהביא מהכלבו בשם בעלי התוס', ובשם תה"ד, דאף בסוף טומאה לצאת ג"כ היא טומאה שאין הנזיר מגלח עליה, וחליא בהך פלוגתא דראשונים שבתוס' נזיר הנ"ל, אם הכהן מוזהר עליה א"ל.

ועי' בס' הנפלא פתח האהל (כלל א' ס"י ה') דברים נעימים בזה, דלפי פירוש הר"ח ועוד כמה ראשונים, האי דריק אינו ממעט בחלון (משום דאינו מבטלו שם), הוא מטעם דעומד לינטל כנטול דמי, ודינו כסוף טומאה לצאת, וממילא ניהא ק"י התוס' שבת. (מד.) אמחני' דסוף שבת, ואגמ' דמגילה (כו:), דמשמע מהתם דמהניא סתימה לחלון אף דאינו מבטלו, ד"ל, דאף דהטומאה עוברת דרך החלון, מכ"מ אין הכהן מוזהר על סוף טומאה לצאת, וכדעת הר"ר יצחק מאיוור"א ותה"ד הנ"ל, ועיין עוד בזה בבאור הנצי"ב לשאלהות (ס"י ק"ג אות זי"ן) אם הכהנים מוזהרים אסוף טומאה לצאת.

וערמ"א ליו"ד (ס"י שס"ט) שהביא שתי הרעות שבתוס' נזיר הנ"ל, אם כהנים מוזהרים אחרב ה"ה כחלל, וסיים לומר שנהגו להקל ואין נזהרים בזה. ואעפ"כ, בס"י שע"א ס"ד הביא להלכה דעת האוסרים לכהן להתטמא בסוף טומאה לצאת¹⁴, ולפי דכרינו, הני תרי

א"א להסביר כן בהך חומרא, שהרי לפי סברתו בהתקרבות בעלמא דאהל לא אסרה התורה כל שאין בה חלות טומאה. אכן, עיי"ש בפנים בתשו' אבני' הנ"ל, שיש לו חשבון אחר שונה לגמרי שהביאו ליר המסקנא שלו.

(14) ועי' שדה חמד (מערכת סמ"ך אות נ"ז) שהביא דעת הרשב"ש, דכל ההלכה דסוף טומאה לצאת רק נאמרה במשניות לגבי טומאת כלים, ולא לשמא את האדם. ולפי"ד בודאי אין הכהן מוזהר אסוף טומאה לצאת, דממ"נ שרי, דגם טומאה ליכא וגם התקרבות ליכא, וכחשבון שביארנו בפנים המאמר (באות ט').

פסקי סחרן אהדרי. ומן ההכרח לומר שמה שאסר בסוף טומאה לצאת הוא לחומרא בעלמא, וכלשון תה"ד שבב"י הנ"ל, דהואיל דרבנן קשישאי חששו לאיסור זה, חלילה להפליג דבריהם. אך מעיקר הדיון, בודאי היה צ"ל מותר אף בסוט"ל, דמעיקר הדיון קיי"ל דגדר האיסור הוא — שלא להתקרב למת, וכדעת הרמב"ם והרוקח הנ"ל.

ט. סוף טומאה לצאת במתי עכו"ם והנה בס' פתח האהל (כלל א' סימן וא"ו) הביא תשובת הגאון מוהר"ר יהושע מקוטנא [וכן דעת עוד כמה מגדולי הפוסקים], דאף דהרמ"א החמיר לאסור לכהנים להיטמא בסוף טומאה לצאת, היינו דוקא במתי ישראל, אבל במתי עכו"ם שרי. ובפשוטו י"ל כדעתו דה"ט, דטומאת אהל במתי עכו"ם היא גופא חומרא, ואיסור כהנים בסוף טומאה לצאת הוא ג"כ חומרא, ואינו כדאי להעמיס חומרא ע"ג חומרא, לאסור בסוף טומאה לצאת אפילו במתי עכו"ם. אכן לפי דרכנו י"ל הוראה זו באופן אחר, דכבר הקדמנו לבאר דיש ב' אפשרויות

(15) וכן כתב בס' נור הקורש למס' חולין (לדף ע"א, בדין טומאה בלועה, אות כ"ז), בבאור שיטת הרוקח הנ"ל. ועי' משכ"ל בהערה יא עפ"י המהלך הזה.
(16) ועד"ז יש לבאר ג"כ מה שהובא בס' פתח האהל (כלל ה' אות ב') בשם הנתיבות, דאף ראנו מחמירים שלא להניח לכהנים לטמא למתי עכו"ם אפילו באהל, היינו דוקא שלא לאהיל על גביהם, או לעבור תחתם, אבל באהל המשכה יש להקל. [וכן הביא הר"ר אהרן פלדר בספרו יסודי שמחות בשם הגרמ"פ, ז"ל.] ועיי"ש כמה טעמים קלושים לזה. ועפ"י המהלך הנ"ל יש להסביר, דלא חשיבא התקרבות למת אלא במאהיל עליו, או בעומד תחתיו ממש, ובאהל המשכה ליכא התקרבות כלל. ובאמת אף במתי ישראל היה צ"ל מותר בכה"ג, אלא דמכ"מ אסור מפני שהוא מתטמא בטומאת אהל, וגם זה בכלל האיסור, שלא להתטמא למת אפילו באופן

כהבנת גדר האיסור דטומאת כהנים, ד"ל דאסור לכהן להתטמא בטומאת מת, א"נ י"ל דאסור לכהן להתקרב למת. ובאמת יש עוד אפשרות שלישית, דזה וזה בכלל האיסור, דאסור להתקרב למת אפי' באופן שאינו מתטמא, וגם אסור להתטמא — גם באופן שאינו מתקרב אליו¹⁵. ואם נתפוס כן, שפיר יובן מאי דאסרינן לכהן להיות באהל מחי עכו"ם אף דלדעת רוב הראשונים ליכא בכה"ג טומאה. וכן, מאידך גיסא, מחמירין לאסור לכהן להיות במקום שסוף הטומאה לצאת, אף דאינו מתקרב למת כלל, דמכ"מ, הרי הוא מתטמא בטומאת מת. אבל להתמיר גם במתי עכו"ם בסוף טומאה לצאת — זהו דבר שא"א להיות, דממ"נ צריך להיות מותר, שהרי אינו מתטמא בטומאת המת, וגם אינו מתקרב למת¹⁶.

י. סתירת ה"היתר" לטומאת כהנים והנה ח"א מחכמי זמננו המציא קולא מחודשת להתיר לכהנים לטמא למתים: שאם

דליכא התקרבות למת. אך במתי עכו"ם, ולדעת רוב הראשונים הרי אינם מטמאים כלל באהל, באהל המשכה דלא מיקרי התקרבות למת, יש להתיר ממנ"פ. ועי' ש"ך ליו"ד (שע"ב סק"ב) שכתב, דבאהל המשכה ליכא אלא איסור דרבנן. וכבר חמיה עליו כל הפוסקים, דלא עלה על דעת שום קדמון בעולם שיהיה רק דרבנן. עי' תשו' חת"ס (יור"ד ס"י ש"מ) מזה באריכות. ולפי דרכנו הנ"ל היה אפשר לבאר, דאף השי"ך לא ר"ל דליכא טומאה מדאורייתא, אלא כוננו רק היתה לומר, דאף דשפיר איכא טומאה, מכ"מ האיסור לכהן ליכנס לאהל המשכה אינו אלא דרבנן, שהרי ליכא שום התקרבות למת, וס"ל להשי"ך דמדאורייתא הכל תלוי בזה — בהתקרבות למת — ולא תלוי במה שהוא מתטמא כלל, בין להקל ובין להחמיר [אלא שאין זה זהה לגמרי עם מה שביארנו בכוננו הנתיבות, שהרי בשי"ך המדובר הוא באהל

יקח הכהן בידו כלי מחכת שהוא טמא מתורת חרב ה"ה כחלל, [אשר דבר זה מותר לפי פסק הרמ"א שהבאנו לעיל], ובאותה שעה יגע הכהן במת, אשר בין לדעת הרמב"ם ובין לדעת הראב"ד ליכא איסורא כלל בנוגע במת שני בעודו בחיבורין עם המת הראשון, בכה"ג הוי היתר גמור לטמא למת.

והנה לפי דרכנו נתבאר, דליחא להך היתרא. דטעמא דשרינן לכהן להתטמא בטומאת חרב ה"ה כחלל היינו משום דמעיקר הדין תפסינן להלכה דגדר האיסור בטומאת כהנים הוא — שלא להתקרב למת, וממילא נראה פשוט וברור, דמאי דמודו כ"ע דבעודו בחיבורין עם מת אחד שרי ליגע במת שני, דהיינו דוקא אם הוא בחיבורין עם מת ממש. אבל אם הוא רק בחיבורין עם טומאת חרב ה"ה כחלל, אף דע"י מה שיגע עכשיו במת לא יתוסף לו שום טומאה על טומאתו הקודמת, עדיין י"ל דאסור לדעת הרמב"ם והרוקח וכל הפוסקים הנ"ל, דאיסורא איכא לכהן שלא יתקרב למת, אפילו באופן שאינו מתטמא בכך.

יא. ב' אופני אהל זרוק

ועפ"י דרכנו היה נראה להוסיף עוד ולהציע בתורת אפשר ולומר, דמאי דאיתא

בגמ' עירובין (ל:), דלמ"ד אהל זרוק לאו שמיה אהל, דאסור לכהן ליכנס לביה"ק באהל זרוק, דהיינו דוקא באהל זרוק המונח ע"ג בהמה, או שבני אדם נושאים אותו, ורגלי הנושאים נוגעים בארץ, וכדפירושו התוס' בעירובין (ל:): ד"ה ומר סבר, [ועמשל"מ פ"א מטומאת מת ה"א בר"ה עוד נראה לומר.] אבל באהל זרוק הפורה באויר, כטלית המגופנת שכמשהו באהליות שהביאו התוס', או בנוסע באויר, החם לכו"ע שרי לכהן לעבור ע"ג ביה"ק¹⁷, ואע"ג דבכה"ג יהיה טמא לכו"ע, דאינה כאהל אפילו להביא את הטומאה, וכ"ש שלא להציל מפני הטומאה, מכ"מ אולי י"ל דזה האופן של טומאת אהל הוא כל כך מרוחק מן המת, שנידון כטומאה שאין הניזיר מגלח עליה, דבכה"ג לא חשיב כהתקרבות למת, וכבר ביארנו למעלה, דלפי מאי דפוסק הרמ"א בחרב ה"ה כחלל, אין גדר האי לכהנים שלא להתטמא בטומאת המת, אלא שלא להתקרב למת, ואינו תלוי בטומאת כל עיקר, בין להקל ובין להחמיר, דאפילו במקום שעדיין יהיה הכהן טהור, עדיין אפשר לאסור התקרבות, וכמו כן יש להתיר היכא דליכא שיעור התקרבות, אפילו במקום שיהיה הכהן טמא.

סימן לו

בדיני מת וגברא קטילא

א. דין עמלקי טריפה

סנהדרין (עח). אמר רבא ההורג את הטריפה פטור וטריפה שהרג בפני ב"ד חייב,

המשכה שבחור שני הסמוך לחרד המת, שהטומאה עוברת שם דרך החלון, ובציור הנתיבות המדובר הוא אפילו באותו החרד עצמו שהמת נמצא שם. אך, עיי"ש בחתי"ס שהכריח שט"ס הוא בלשון השי"ך.

שלא בפני ב"ד פטור... דהויא לה עדות שאאילה"ז. (ופרש"י, שלא בפני ב"ד, ואתה בא לחייבו ע"פ עדים פטור, דאין עדותן עדות,

17) ועיי"ש עוד במשל"מ הנ"ל שרצה לחדש בכונה הרמב"ם עפ"י דיוק לשונו, דבאהל זרוק המהלכת ע"ג קרקע לכו"ע חשיב אהל, ולא פליגי אלא בפירוחת, ולפי דבריו יוצא שכל דברינו נסתרים

דהויא עדות שאאילה"ז, לקיים בה דין הזמה, שאם הוזמו אין נהרגין, דגברא קטילא בעו למיקטל. הרי מתבאר להדיא מן הגמ', דאף דטריפה דינו כגברא קטילא לענין עונש רציחה, [שההורגו אינו נהרג עליון, מכ"מ שפיר שייך להענישו בעונש מיתת ב"ד — וללא טעמא דעדות שאאילה"ז, ולא אמרינן דמתחר דגברא קטילא הוא, אין בהמתתנו אותו קיום של מיתת ב"ד, ולפיכך — בהרג בפני ב"ד חייב. ועי' בס' גור אריה יהודה (מאת בנו של הג"ר מנחם ועמבא, הי"ד) בקונטרס המועדים (סי' כ"א, אות ב') וז"ל שמה, יש לעיין עוד בדבר, למאי דהעיר אאמור"ר שליט"א, לספק בענין מצוות מחיית עמלק, אם הוא ענין מצווה או ענין עונש, והכוונה כעין דמצינו בהורגי ב"ד, דיש מ"ע על הב"ד להרוג ולהלקות וכה"ג, ומ"מ ענין מצוה זו היא בתורת עונש להנידון, וראיה, דהרי כתב הרמב"ם בספר המצוות ובהל' סנהדרין דאסור להלקות בשבת, משום שאסור לענוש החוטאים בשבת, יעו"ש. הנה, דאף דליכא שום מלאכה במלקות, מכ"מ כיון דמצוה זו דב"ד הוא ענין עונש, אסורה בשבת. ועי' במרכבת המשנה (פכ"ג משבת) שכתב בספק המשל"מ ברודף אם ניתן להצילו בנפשו בשבת, וכחב, דרק מיתת ב"ד דהוי עונש, הוא דאסור בשבת, אינו משא"כ רודף, דהוא מסורה לכל אדם, אינו בתורת עונש לנידון, ומותר בשבת, יעו"ש. וה"ג יש לעיין בענין מחיית עמלק, דמסורה לכל אדם, שאינו בתורת עונש כלל לנידון. ואפשר דכיון דחייב מחיית עמלק משום עונותיהם... הוי זה עונש שמסור לכל אדם.

המה מגמרא מפורשת דעירובין, דמכואר להדיא שמה, דלמ"ד לאו שמי אהל, הכהן מוזהר אהך טומאה. אכן דברי המשל"מ הנ"ל תמוהים מאד מכה הך גמ' (דעירובין) גופא, שבקשו למצוא אפשרות שהכהן יוכל לילך לביה"ק ולאכול את עירובו במקום שהוא

ורן עפ"י בעמלקי טריפה, אם יש מצוה להורגו. דאם הוא בתורת עונש, הרי טריפה לאו בר עונשין למיתה, דהרי אינו חי. אבל אם הוא מצות גברא — לבער העמלקים, שפיר [י"ל ד]גם בטריפה [ישנו] לחיוב זה וכו'. עכ"ד אאמור"ר שליט"א וכו'.

ודבריו הקדושים של הגאון הקדוש הנ"ל צע"ג, שהרי מתבאר להדיא מתוך דברי הגמ' סנהדרין הנ"ל, דרק מפאת החסרון דעדות שאאילה"ז הוא דאין ב"ד הורגים את הטריפה, אבל לולא ה"ט שפיר חשוב הטריפה בר עונשין, אפילו לגבי עונש מיתה, דאין דינו כגברא קטילא אלא להלכות מסוימות.

ב. הטריפה כגברא קטילא

דוקא להלכות מסוימות

ועיי"ש עוד בגמ' סנהדרין הנ"ל, ואמר רבא הרובע את הטריפה חייב... מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטר, קמ"ל דמשום הנאה הוא, והא אית לי הנאה. (אבל רובע את המת ליכא הנאה, שעבר חמימותו ולהלחותו ונצטנן, רש"י.) ואף דמשמע קצת מפשטות לשון הגמ' דחידוש דינו של רבא הוא הגדרה מחודשת בהבנת דין משמש מת דאינו תלוי בחי או במת, אלא בהנאה, אבל הטריפה דינו כמת לכל דיני התורה כולה, מכ"מ עי' אגר"מ (חומ"מ ח"א סי' ס"א) דדבר ברור הוא שלכל איסורי וחייבי התורה הוי טריפה ככל איש שלם, ואשתו היא אשת איש גמורה, וחייבין עליה חנק, ואין שייך להסתפק ולהקשות בזה. וכן עי' תשו' אחיעזר (ח"ג סי' ל"ג אות ג') שהכריע לדינא כדברי התוס' רי"ד לשבת (דף

רצה לקנות שם שביתה, ולא מצאו אפשרות כזו אלא אליבא דמ"ד אהל זרוק שמי אהל, ואילו לפי"ד המשל"מ משכח"ל לכו"ע ע"י אהל זרוק שאינו פורח אלא שמהלך ע"ג קרקע, והוא פלא. וכבר תמה כן כס' קרן אורה לנויר (נה).

הרפואה ל שנתה של אסתר

קמג	מצודה	סיפון מר	שונבר
	סיפון מר		בענין דין אמת לאמתו

צט"ה ל"ג למנין, וזה לראות ציון הנקרא קיון.
אבע"כ ירדו ויקר ומופלג כו' מו"ה הגאון
ר' צבי שליס"א.

חמש"ע וט"ח צה"ר ותל"ו כל הללוים אלו.

ראד"י מ"ט כ"ח צמוצת. זית ינחם שנה
משמיה צעין עומתם כהנים, ולמתי
לכחותו מהכחיו לצי עמ עונו צדכיו הוקרים.
מ"ט צעין הוקח ולשח כון מעוצת מומת
להבם לחל הנמ, ככל הארכו לחל צוב,
צבעת ויוע לבי"ח נע' באצ"מ ועונג ירע כו'
קפ"ו וכו' ומוצת שמואל על מי מולך ועמ,
והמלת כדכ"ו הא"ר דמיי"ה שלשה ככל צמור
המשועי ויכולה לול כלל ויו וואע"כ מומר
ורמושב קושיה הנג"ח.

(אגב משי"ה צה"ה 8 להסמך אם כון מומר
לנקר אלל קרוד אה"ה גוסם, ראה בספק
כוח צב"ח ותצ הכין, אם כון קמן מומר לעמלות
לקרנ, לשינת הכנע"ם דמלוי. צלומר עומת
למקום ע"ש והוצה הספק צמק"ש לור"ד ע"ש,
ובסעונו נראה לעי"ד דמומר ראל"ה נמלה וינצה
צארכה כו' דכ"ן גדול למעלה מוג"ש מומר ומלה
לעמלות, וקמן אסור, וראה כוח צמק"ח כו' אמר
ל"ג לאסור קריצה לערה וכו' צמק"ח כו' אם
הצ"ה צענה מומרה ישוע"ה, צמ"ה ש"שג על
השע"ה, וה"כ אם כון מומר לעמלות למ"ה ממש
אם הוא קרנ, אין סכ"ה לאסור צנוסם.

צ ב"ש צעין אפר מ"ה, אף אצלמורה יש לה"י
לכ"ו ממוס' ומנה"ך י"צ, אפקא
מחלוקת כו' שנתמלו צמ"ה ואצ"ה"ה אף דמק
גוף, ולא הקשו מזה ולא נחמקו צמ"ה אשור
והמומר נע' נמ"ך עב"ח דרין כ"ג הוא להם
מהמשמיו צמ"ה המשמ"ה, אצל עב"ח און פה
עומלה אלא משמ"ה דמכ"ס אסור כהנה יש פה

בפרשת משפטים אומה החמה וימר משפטים
מלות, לפי מנין הכנע"ם והמנין,
צמני צ"ל חייבים, אחר מהכנע"ם אמלנו צמ"ה
דרכו צ"ש צעין כרין הוא שרון דין אמת
לאמתו, ודין אה"ה אמת אצל לא לאמתו, כו'
המוס' נצ"ח י, הונו דין ממונה, והצ"ה כו'
אה"ה רמ' לויים שיהיו מרמלות והעממות
צדכ"ו העשע"ם.

ושבוע"ה צ"ה אופן אמר, משי אש"ה שלישי"ה
יש לצמ"ו ע"ש משי דמ"ה צמכ"ה צמכ"ה
(י"ג), אמר ל' כהנה סמכ"ה אלו כולן למצ"ה
שערין אמת, ע"ה, והנה אש"ה אצ"ה צמכ"ה כל
הסמכ"ה לח"ה, והשע"ה לדין האמתו יעשה
משכן אש"ה וימ"ה חייג, ישער הכון מרין ל'
כהנ"ה; ולכן ויאמר פטור ויחמ"ה הכון ע"ש ר"ה
צ"ד שמונ"ה ככ"ו: על זה הארכ"ה החור"ה לון
דין אמת לאמתו; אף אין זה אמת, דה"ה וי"ה
ע"ש צמכ"ה סמכ"ה אמת של חמ"ה הסמכ"ה
שכרין חייג, מ"ה ח"ה לאמתו, נע"ה צמ"ה
המוס' עב"ח לא מה"ה אמר רצ"ם לעמ"ה.

ובזה הסכ"ה צ"ה הר"ה והעין פ"ה"י על
הספוק ילמ"ה הא"ל אמת מר"ה להש"ו
אל אצ"ה, ונרמ"ה ל"י כ"ה"ש אמת, ח"ה ר"ה
הקוד"ה מש"ה על רמ"ה אמת אמת אמת
לחל"ה אמת... ה"ה כ"ה"ו כ"ה"ו אמת חייג
אמתו לחוב"ה, וי"ה ע"ה לחוב"ה אמת חייג
רמ"ה היה לחוב"ה, אצל צד"ה נשאת ומחייג
צמ"ה, וכן היה רמ"ה הגדול אצ"ה וי"ה
כשחייגו, אצל ראה אצ"ה ד"ו אחר האמת
לחוב"ה, ואם חייג גם הוא, ישער וי"ה - ולכן
ה"ה צמ"ה, ולאפק"ה מ"ה"ה אצ"ה כו' ר"ה
אצ"ה רמ"ה אמת היה לחוב"ה. אמת וי"ה אש"ה
אמת חייג, לחל"ה אמתו מר"ה, וזהו ש"ה ר"ה
החור"ה הערה עליו כו'.

כל העם
נמסק
אצ"ה.
1 (י"ג)
2 חור"ה
כו' אמר
כ"ה אמר
- דכ"ה
כ כל ל'
- אה"ה
אל ס"ה
לש"ה
3 צמ"ה
גוד ודין
שם כלל
החלוקת
כ כלל
מ"ה א"ר
מחייג, ה'
ה'
4 לש"ה
הסכ"ה
ון צמ"ה
פמ"ה
וקו"ס
יש"ה הוא
כו למ"ה
הצמ"ה
א צל"ה,
הלמ"ה,
דמכ"ה
ד"ה ל'
נו"ה גם
כו י"ה"ה

מט
צטו
צטי
ש
ח
טו

מ"ה א שחמר ענדי ע"ש, וארצה כח המלה
לגמל מחפלה מזה וכן מחפלה וזה וני שניה
לורה צמתי הרצה... ורואתי למי"ע שמפלה
צלצור הבהוג רק צמתי שני וני צומח כ"ב.
מצותן יגראל אלא הצריכו הכמות לשלח פורטי
אלא כל א' וא' תפלה ע"ע כו ע"ש. אמנם
אלא המ"ה הכל מתי בשלח יצצור" אלה
והמ"י, וזה שרואן לחקות את העב"ה. וני
צתפתי"י (כפ"י דסופה) דאף דתפלה צכל לאון מ"ה
צמקום שחורחם רק למקוי העב"ה נראה אמר
ע"ש ארצתיו נגונים מחד [ובמזון דתפלה גדולה
צלצור אצל עקרה אף צוחיל].

ובזרה הני יחזי עו דוה"ע ומחל לו כמ"ס
שורל להגות דתח אמת ציטור הרעם.

כמ"ה השפורה וצצרת יחזי מכצור ומוקוי.
שפורי שרצואן

אחז
שליח
לצבו
ד' ז
צמתי
עציל
חומרי
עציל
מלקי
הכתי
ומצוי
צ' כ
להצג
ודקוי

נ"ב צמ"ה, כ' כפ"ד (ו"ד כ' ע"ע) צמ"ס
הרקוק דלשח כון מעצרת מוחמת להכנס
צמחל המת מלוח ס"ס סמק נפל ס' נקצה ע"ש.
ורואתי צמ' א"ע אצרכס ופי' ר"ה ערך עומח
לורה שרקשה נמתי דמור ורף (ד' דפרק ומלן
דמור שמשון מורה לעמלות למתי כו ע"ש ות"ל
דחמלדך הורה למתי אלא חלל כל עומח ע"ש
צמוס' י"ש ומתי לא הוהרע אשורה להכנס
צמחל הנת, וע"י דמור למחל למחוס.

ומחל
שכורי
וחמה
ז' ל
מולין
צמתי
ההוף
עצילה
עיון ג

ונר"א צמ"ה דצנר הקשה המג"ה ופי' שמי"ט
דלמתי הולדך הרקוק לעטס דס"ס ח"ל
דכו עברה צלופה ולא מעמלה וני צמתי
מולוחים ופי' עוגג י"ע ס' קע"ו ופמ"ט. ומירך
הא"ר דפקד"ת צמשה אבה צמח"ה המשועי דלה
והכולה ליל צכל אשה ומ"ה מוחרת מעטס ס"ס.
ורפ"ו לק"מ קושית הוצע אצרכס דכתי צמתי
למו מוחתם הורה להכנס צמחל הנת

אכל מ"ה לעי"ד קשה לוחס אומר כזה והכמות
לוח לנפש לא "יעמלה" צמתי, [וע"ע צמחלוח
כפ"ב, על המת ועל כותי מן המת, והר"ש מציה
סוגית הש"ס צמתי פ"ג דפרק על כותי כו על
מת מיציעה, וקשה למח נפקד"ת צמח אנברך
דדוקה מת אלא ושלח קוימת עמח, ומחל"ס דאף
מת אלא לוי עמח אל מדרצקן, והצצרת הועטס
ואכמ"ל, וצמ"ס דרקוס דכתי היריעצ"ו לחמתי כון
צמפי המת.

ועוד נראה פשוט משי"ס מגולה ורף כ"ו ע"ס
דצמקום שאון הטומחה נכנסת ממח לכון
להכנס אס יעו"ה, צמשה דרצח.

ה וצמ"ס צמתי עכ"ס ל"ש סוף עומחה ללחמ,
הנה רש"י צמלה ורף י"ד סומר ח"ע
למש"ר צמח המ"ס אס הוא הלכה למ"ס או
מדרצקן, והמח"ס י"ש צמחלות מפס לעיקר דכתי
לחמתי ע"ש, אמנם פשוט דהלכה לא נחמתי
צמתי עכ"ס, ו"ב.

(ומש"ב) הלצני מר צזה צמחוצה מס"ה ופי' און
ל עמק צמחמות, והלכה פשוטה
ופסוקה הוה דאון כון מעמח לעיקוס, ומחש"ס
ה"ר צמרה משי"י צ"מ דף פ"ה ר"ל מחיון
מעמחה דרצקן, אלא ופאלו כהניס לעצור עליון
ולהחיל אלא מוצע חקלה ע"י דרקוס ע"ב.
וממתי צריך הללה דוהי מונח המ"ר כ' שמיני
מכח שאון הכהניס מעמחאון לחמתי, והקשה הכי
כמח מעפוש הוא כ' אמור ע' מלצ"ס, וממתי,
מכח שאון מעמחאון אף לעיקוס כמח ואצוה"ל.

ד מש"ב כ"ח צמחתי "למי לך צמתי הלח" -
דכתי מלוח ומחקצ"לס, וצמתי רק
לחוסוף ששעות עיקרית י"ס פה צמה שאושפת
להחלל צלצור משיני שרואת לחקות הנוס ואפ"כ
דכתיי אללני אף חמיר יחזי להחלל וני מ"ה
וכ' משי"י דמח"ל נחמק סס מעצרון לחפלה
צלצור ואס נחשג דצנר מורה, וע"ש שחמ"ה ה"ר

קמח

מצוד

סימן מה

שזמר

באבות לא לזני לומר שבקשה היא לא קשה
 משוקק. כיון שבאזון הרחי המוצה
 מצינו בספרו ומחן שמעול צלל כוונה לטובה.
 וכן כח"ר הקשה קר, והגיה צריך עוין, הסעין
 בספר השליה צמקן א', בשער האמויות ובענין
 סור מרע-י, כתב זו לשוני: הסעילה יא ממלוקת,
 אם האלה מצד קודם הסעילה זו לאמר שמעלה
 מהסעילה, ולאיתי למסורים ולאני משעה שהביא
 את לאמו קר, לאמר שמטעל כל גופה פעם אדם
 מעשה הצרכה, ולאמר שמצד מטעול פעם אדם,
 ובה מעשה קדושה יחלה ומסיה ואלה גם כן
 לפני הדיעות, עד כאן לשוני.

ודר"י מלשוני אבנא: יצוה מעשה קדושה
 יחורה, מוכרחים לומר שבזוהו הוזה
 להחריח אשילי לשי הרעה אעריכה לצד קודם
 הסעילה, לא עזבה על זה שאמר הכניסו: כל
 המלות מצד עולין עובר לעשיות - וכסחים דף
 ז', כיון שהיא עוסקת במלה זו לעולה והיא
 נכנסה להמקור צדמה לסחור משומאמה ולבניה
 קדושה יחירה על עולה כעולה שיה מוצן
 אלאמר עולה הראשונה הם שהיא נעברה
 מהשומאמה, אבל לפי לזוהו היא עוד ממעסק
 במלה זו ולבניה קדושה יחורה ואשר היא
 מצדמה קודם עולה השניה, ומזהו ואלה גם כן
 לפני הדיעות.

ודר"א על זה מלני כמו כן צהלקת נוח על
 צמ והצרכה, שצאלון ענין לצלוח צמ
 באורח מים וסיון יסג שפיר ה"א, שמיצה
 הרמיהו הצביה, שישם ידעום אם הצרכה מביה
 קודם הצלקה או לאמר הצלקה, וכמה: וברו
 שהיא עובר לעשיות, לא יהיה ממוני עד לאמר
 הצרכה ומשיותו היר לפני היר אמר הצלקה
 ומצרכין, ואמר כך מצלקין היר, יזה מקרי עובר
 לעשיות, וכן המנהג עכ"ל.

ועיין גם צמון אצרכים סעוף קמן י"א, שהאשה
 מוליק היר צלל צרכה קודם המוצה, ואמר

מעטם נטרה צלעה ואין להיר מה דמיש מומח
 בעומאח ממ, ונבשח לרה הוא מולחא ללא
 שכיחא שוכנס צאלל הממ, ויריק.

סימן מו

ציה ויס ה' ראש מוח כסלו משליט.

שלוס וכפ"ים לצכוד ירירי וירק דורב הנאון
 חריף ובקי המפורסם לשם ולתולח כש"ח
 מורד"ר שמו"ה שרלמאן שליט"א, מחבר
 ספרים חשובים ונעלרים בפלאשינג נ"ו.

אודרש"ב יר"י בקונטרס "משמרת הקודש" (הכספה
 לכפר גול אריה, שמוצד י"ח
 שליט"א על סכל קודשין במרישות ובקואות, לאיתי
 לבסוף צלליון שציעה דברי המוספות בצמחים דף
 ז', י"ד על הסעילה, שדעת רצונו הם היא דזוקה
 כעצילה גר מצדן אמר הסעילה, ללא מוי קודם
 מולח כר"י דלאן לעער צנשם שמצרכות אמר
 עעילה, כיון דאיהא עעילה גר ללא מלי לצדן לא
 חלקו, וצאלון ענין וורה זעה סיון ר', הצריע
 הרמיהו דכן נכון שצרכו הששם אמר הסעילה,
 ומציעה נעמל השע, שכתב צמם השליה שיעלו
 צ' שמתים, והצרכה מה" צין עעילה הראשונה
 להשעה.

ודרדש"ב, כיון שכבר עעלה מה מועיל עכשיו
 שצבר, היר אין צה עובר לעשיות.
 זמלל שבספר דרכי מצובה מוצה קודשיו זו, ומחיר
 שכוונת השליה זיל דלסעול צלל כוונה לעברה,
 והמה ימם שלעישא שאינו נראה כלל, דרפי עעילה
 זו לחלוין לא צריך כוונה, וכמו שאלינו צנמחא
 מולין דף ל"ח, דמה שמונפס ועעלה טוורה, והיר
 כעעילה שאין צרכה שום משעה כלל, רק שמונפס
 רבנן צמם מהיר עעילה, אם כן צמם שמהיניח
 מועילה כיו אין צלל כוונה להמיר, ומסוים: שצריך
 עיון גדול ליישב דברי השליה הקודם.

ה המעלה
 וני שעה
 ע שמשלה
 יומא ר"ב,
 מ, פירש"י
 י"ג, אמנם
 ור"י שלום
 כר"ם, וע'
 לאון מ"י
 חלוי אסור
 נלא גדולה

לו כע"ס
 לעת,
 ומקורו,
 שורלמאן

י"ד צמם
 י"ח להכנס
 זכה ע"ש,
 יך עומאח
 וירך ומנן
 ע"ש ור"ל
 נלה וע"ש
 י"ה להכנס

א"י שמי"א
 ס"ם ת"ל
 י"ב באבני
 י"א, ומירך
 זניע דולה
 י"ג ס"ם,
 י"י צממ
 וכל הממ

פרק פה ברכה בראיית קברים

א. הרואה קברי ישראל, יברך ברוך אתה ה' מלך העולם אשר יצר אתכם בדין זון וכלכל אתכם בדין א' והמית אתכם ב' בדין ויודע מספר כולכם בדין ועתיד להחזיר ולהחיותכם בדין ג' ברוך אתה ה'

א' שויע אויח סיי רכיז סייכ וכיה בסידורים, ובגשהיה פכיש אות י"ז. הגוסס ודן אתכם בדין וכלכל אתכם בדין.

ב' בגמרא ברכות נ"ח ע"ב הגירסא, ואסף אתכם בדין. ועיין ספר נמוקי אויח סיי רכיז סעיף י"ב, שהיא נוסחא יותר נכונה, וכן נוהג גם הוא לומר על קברי צדיקים ואסף אתכם, ולא והמית שהוא לשון עונש ע"ש. ועיין בהעמק שאלה שאילתא ט"ו אות ו' משיכ מזה באורך.

ג' כיה הנוסחא בגמ' ברכות נ"ח ע"ב, ועיין בצליה שם שהעיר שברייף הגירסא בהיפוך ועתיד להחיותכם בדין ויודע מספר כולכם הקדים התחי' לידעת המספר. וכתב הנה יש כאן חקירה גדולה ועמוקה קצר השכל האנושי להשיגה, והיא כי ידוע מה שנתפרסם באמונתנו שיש גלגול נשמות ונשמה אחת מתגלגלת פעמים ושלש ובכל פעם הגוף הוא גוף-אחר איננו הגוף הראשון, ולעתיד בתהימ איך יהיה תחיית הגופים אם כולם יקומו או רק האחרון אשר בו נגמר תיקון הנשמה והראשונים ישארו בתרדמת המות ולא יקיצו בתהימ, שזהו החילוק בין חילוף הנוסחאות, דלהגירסא שלפנינו ויודע מספר כולכם והוא עתיד להחיותכם הקדים ידיעת המספר לתחיה, ואיכ על הגופות המתים ידבר שיוודע מספר כולם וכל הגופות בכלל, ועל כולם שוב אמר ועתיד להחיותכם שכולם ישארו בחיים. אבל גי' הרייף ועתיד להחיותכם דיבר תחלה מהתחיה ואח"כ אמר ויודע מספר כלכם דהיינו מספר הנשמות והגופות שיחיו דהיינו האחרון והשאר לא יקיצו. ובוה נוכל להבין עוד שינוי שבין גירסא שלפנינו לגירסת הרייף, שבגי' שלפנינו מסיים ולקיים אתכם ובגי' הרייף ליתא. והנה מ"ש ולקיים אתכם לכאורה הוא מיותר שפשיטא שאם יחיו יתקיימו, ונראה פי' עפ"ז שכתבתי

ג. טוב שיעמדו חוץ מארבע אמות לקברים ה', ויש ליהרר שלא ילכו אנשים ונשים ביחד ו'.

ד. יש נוהגות שאשה מעוברת לא תלך לבית הקברות ו', אך לצורך כגון ביום היא"צ או על קברי צדיקים אין קפידא ח' L

ה' מפי מו"ר מפאפא זצ"ל, וכע"ז כתב בספר פני המים על דיני תשליך דף י"ג שבצאנו ביום היא"צ הולכות הנשים רק מצד השני של חלון האוהל או ביום שלפניו או שלאחריו.

ו' יערות דבש דף פ"ח שתיקן שאף בעריה ועיו"כ שלא ילכו האנשים ונשים יחד לבית הקברות להתפלל, רק הנשים ילכו ביום שלפניו.

ז' כן שגור כפי הנשים ובאמת אין לזה מקור, וראה בשבט מוסר פכ"ד שתהי' אשה נזהרת בפרט בימי עיבורה שלא תכנס למקומות של טומאה ובמקומות שיש שם רוח רע לפי שהולד נוצר כפי ראות עיניה עיי"ש, ואולי מטעם זה נמנעות דשורה שם רוח טומאה. וכ"כ שו"ת מנח"י ח"י סי' מ"ב שלא ידעתי מקורו אבל די לנו דברי הרשב"א דאין לדחות שום קבלה שיש ביד הנשים, ואולי מקורו עפ"י הרוקח המובא במג"א סי' שמ"ג סק"ב דאשת כהן מותרת לילך לאוהל דסיס הוא שמא הוא זכר ושמא הוא נפל והמג"א שם מפלפל וברכ"י שם כתב דראוי לנהוג סלסול עיי"ש, ועפ"ז יש מקור שלא תלך לבית החיים לחנך את בניהם דבמהרה יבנה בית המקדש שיהיו ראויין למלאות מים מן השלוח לקדש מי חטאת שמזין על כהן השורף את הפרה אדומה עיי"ש. ושמעתי עוד טעם שמא תתעלף מחמת צער בבית הקברות ולכן הנהיגו שלא תלך. L

ח' שהרי החירו לגדה לילך לביה"ק להקמת מצבה וכדומה, שלא תהי' לה עגמת נפש, וכ"ש בוה.

נצרך והוא לזכור
 14 3 07
 תשרי 1901 וולדמן

שמו פרק כד שבת מוסר

בכר בא עלבונת לפני הקדוש ברוך הוא, והוא שגרני אצלך: מיד שמחה שמחה גדולה, הלכה ונתעברה את רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, והנה דומה דיוקנו למטטרוין. מה עשה מטטרוין? נעשה סנדק שלו. לפיכך כל שעה שהיה רוצה רבי ישמעאל לעלות אל הרקיע, הנה מזכיר השם שמסר לו מטטרוין ועלה. לכה אמרו בכרכות (כ. א), שרבי יוחנן הנה יושב על שערי טבילה, שלא יפגעו חמור או חזיר או כלב. ופרש רבנו חננאל: ומנהג שפוגעת בחכמתה שהולכת עמה לבית הטבילה. עד כאן לשונו.

(ד) ונראה לי, שאם אין לה אפילו אשה לפגע בה, תציר צורת בעלה או צורת איזה צדיק זקן או חסיד שתפיר לה נגד עיניה, ותחשב לה כאלו פגעה באדם אשר תחלה. גם צריכה האשה בשעה שמזדווגת עם בעלה, שתחשב באיזה חסיד, כדי שיהיו לה בנים חכמים וחסידים. דמטעם זה הנה רבי יוחנן יושב על שערי טבילה, כדי שיפגעו בו ויהיו להן בנים יפים וחכמים כמותו, כנזכר. וטוב לפעל היכא דאפשר, לשמור לאשתו בשעת הטבילה, כדי שתפגע בו תחלה, ולא תפגע בךשע או כלב או חמור. ושמעתי שיש במלכות פיס מדינה, שבית הטבילה בחצר היהודים במקום מצנע מטעם זה, כדי שלא תפגע האשה בעלותה מן הטבילה בךשע או בדבר טמא, כי אם ביהודים, איש או אשה. גם צריכה האשה, שתזהר להיות טהורה תמיד, כלומר, שתטבל בשיניע זמנה, ואפילו אין בעלה בעיר; משום שהיהנה פאותה טמאה, מתפשטת באיבריה ומעפשת שקלה. וכן מצאתי בשערי דורא (הל' נדה סעיף ב): טובלות אף על פי שאין בעליהן בעיר. וכן הנהיג רבנו שמעון ז"ל את בתו לטבל אפילו בימי התרף בעת טבילתה, אפילו שאין בעלה עמה, עד כאן. גם תזהר האשה, שלא תעכב טבילתה, שפכזא זמנה לטבל, אל מעביר רגע. וכן אמרנו בירושלמי (ע' טו' וב' י"ד) ריש סי' קצ"ב בשם ר' הושע (י' ו'): אסור לאשה לעמוד בלא טבילה.

(טו) וצריך שתדקק האשה במקוה שטובלת בה, אם רואה אותה חסרה מה שלא הנה פך מקדם, שאפשר שנוחסר שעורה. גם תבון בטבילתה, שיתחמוק מן השמים לחת לה הריון מטבילה זו, בן זכר ורא

מוסר אלהים בבית כנסת מוסר שבת פרק כד שמו

אלהים וסר מרע, מוכן לעבודתו יתברך. ובחדשי עבודה תבקש מהשם יתברך שיהנה מתקן באיבריו, ולא יהיה נפל, שפיר (ו) (סנדל ה) או חולני, כדי שלא יעכב חליו למוד התורה, שהתפלה מועלת לכול הגזרה, אף אם נגזר על הולד הנה איזה דבר מהנזכרים. ולא תוכיח, שהפכה לדינה מזכר לנקבה, באמרום ו"ל (ברכות ס, א. וע' כ"ד עב, ו). גם תזהר שלא תכעס בימי עבודה. ואף על פי שהכעס רע בכל זמן — כל שכן וקל וחמור בימי עבודה, שמויק לולד שיחלה ויחלש. ואפשר שתפיל מרב כעסה, ונמצא הורגת בניה בדינה בכעסה, ונמצא בשביל כעס רגע תצטער כל ימיה, שאם יוצא הולד חולני, במה מצטערת עמו; ואם תפיל — אין צריך לומר שכל ימיה מקאובים.

(טז) גם תהיה נזהרת האשה בימי עבודה בענין המאכלים (עין בראשית חכמה) (ח"ג פ"ק ר"א שער ה, ה-ו) זה לשונו: שהמאכלים הרעים מזיק לולד. עין שם מה תאכל לתקון הולד ומה לא תאכל, שהמאכל הרע מטפש לילד, שכל מה שאמו אוכלת הולד טועם, באמרום ו"ל (נדה ל, ב), וגם הולד מתאוה כפי מאכלה. ומעשה אותה מלקתא יוכיח, שהיתה אוכלת אתרוגים בימי עבודה, וילדה בת שהיתה מריחה ריח אתרוג, כדאיתא במדרש (ברכות סא, א). גם תהיה נזהרת, בפרט בימי עבודה, שלא תכנס במקומות של טמאה ובמקומות שיש שם ריח רע, לפי שהולד נוצר כפי ראות עיניה. ועבדא דההיא מלקתא יוכיח, שילדה בן פושי, על שהיתה בחור משכבם צורה כושית, ונוצר הולד כפי הצורה שראתה באותה שעה, כדאיתא במדרש (כ"ד עב, ו). גם אמרו רבותינו ו"ל (הוריות ג, ב): עשדה דברים משכחים התלמוד, דחור מהם — העובר במקומות מרים רע. והאשה העוברת בימי עבודה במקומות אלו, נוצר הולד טפש או חסר דעת, כי הריח רע מטפש דמו. אלא תשב בימי עבודה במקומות קדושה וטהרה, כבתי כנסיות ומדרשות, ותמיד לראות תלמידי חכמים, חסידים ואנשי מעשה, ותשמע דברי תורה, שהדברים נכנסים באזניה ומתקדש הולד בקרבה, שהאזן לגוף פקנן לבלים, באמרום ו"ל (נדה ל, ב), שהולד

(ד) העור שהולד נוצר כחוכו.
 (ז) שלא תתעבר ולד אחר ויפתח צורת הראשון, ויש מפרשים בריה כפני עצמו.

16

שומע הכל ומבין, כעבדא גבי אותה מעברת, שלחשו באזנה ביום-
 הפורים ונת, כגודע מאמר רבותינו ז"ל (יומא פב, ב), ויצא צדיק גמור.
 והדברים בהפכו כמעברת אחרת שנתאנתה, ולחשו ולא נזה, והאכילה,
 ויצא הולד רשע. לכן תהיה לשיבתה במקומות מקדשים, בבתי כנסיות
 ומדרשות, כדי שתשמע דברי תורה, וכאמרם ז"ל (אבות ב, ח) גבי רבי יהושע
 בן-חנניא: אשרי יולדתו, דאמו גרמה לו להיות חכם (ירושלמי יבמות סוף פ"א),
 כי מיד שילדתו הגדילתו בבית המדרש, דקול תורה נכנס באזני הילד
 ומקדש כל איבריו.]

(ו) גם אף-על-פי שתהיה האשה רבה בשנים וכן אין לה — אל תתיאש
 מן הרחמים, אלא בתפלה ומצות ומצשים טובים, ואפשר תועיל
 לה אינה זכות, שיחדשה השם להחזירה פימי נעוריה, כאשר חדשה
 לשרה אמנו אחר תשעים שנה ונתפשטו קמטיה, ולחנה אחר מאה-
 ושלשים שנה, כאמרם ז"ל (מדרש שמאל ה, א). גם אם היו לה בנים ופסקה
 מלדת ונתרבו עליה השנים — אל תתיאש, כי עוד השמש במרומים לחזר
 ללדת, ויזכר, אם משה רבנו, עליו השלום, ילדה בת מאה ושלשים
 שנים, כאמרם ז"ל (ב"ב קכ, א), וכמה מהתמה על אותם הנשים שעברו
 משנת ארבעים ולא ילדה, שמתיאשת מן הרחמים, ואינן שמין על לבן
 לנוכרות, שחדשן הקדוש-ברוך הוא בזקנותן. אלא לעולם תהיה בטחונה
 של אשה בהקדוש-ברוך הוא, שיכול לחדשה כאמהות, שאף-על-פי
 דבית-מטרוך (ו) לא היה להן וילדו (יבמות סד, ב; ב"ב ע, ה — שרף, ב"ד פג, ה — רבקה).

(ח) גם צריכה האשה, שלא תרבה בתעניות תמיד בעבור הכנים, אלא
 תקבל גזרתו ותברך באהבתו, ותהיה מתפללת לפני הקדוש-ברוך-
 הוא בלי תעניות, כי התעניות נזק להולדה, ומבטלת אותה מצרכי ביתה,
 והמחלקת מתרבה בפית, וקשה מחלקת בביתו של אדם יותר ממחלקת גוג
 ומגוג, כאמרם ז"ל (ע' ט"ח ט, ב).

(ט) גם אין ראוי לאיש או אשה להרבות בתעניות ותפלות על ענין
 הכנים, דכמה הפצירו על זה בתעניות ותפלות, ויצאו מהם בנים

[ו] רחם.

בלתי מהגנים ומקדלים מבני-אדם במדות משנות ומכערות, והורידו שיבת
 אביהם בגון שאולה. ושמעתי מפי זקן חכם, דלפעמים מונע הקדוש-
 ברוך-הוא בנים מאיש ואשה אף-על-פי שהם צדיקים גמורים, משום
 שרואה במול שלהם שמחייב להיות להם בנים בלתי הגונים, כאשר הנה
 מחייב מולו של חזקיה, שלקף לא היה רוצה לקח אשה, כגודע (ע' ט"ח ט, ב).
 א; וכדי שלא לצערם, מונע אותם מהם. אך בפשטריים בתפלה, הצריך
 לעשות שאלתם ובקשתם שרצה למנעם ממנו על היותו בלתי הגון וראוי.
 ומשעם זה תראה לפעמים חסידים, שאין להם בנים הגונים, והוא על
 שמרבים בתפלה עליהם. לכן טוב לגבר ולאשה, שלא להרבות תעניות
 ותפלות פעם אחר פעם על ענין הכנים, דאין טוב להפציר הרבה, דכמה
 הפצירו. והנה לרע להם.

(כ) כמה מהמעלה והשכר לעולם הבא לאשה, שנקמצאת עקרה או שמתו
 בניה והיא זקנה, לתת רשות לבעלה לשא אשה אחרת להוליד
 בנים, וגזרמת בזה קרוי הגאלה, שאין בן-דוד בא עד שיכלו כל הנשמות
 שבגוף (ע"ז ה, א), והיא גזרמת לזה, וגם טוב להם, שבהתקרב הגאלה, אז
 עתיד הקדוש-ברוך-הוא לחדשן פלכנה, כאמרם ז"ל (סנהדרין ק, א) על פסוק
 (יחזקאל מו, יב) "ועלהו לתרופה" — להתיר פה של מטה (ו), וגם אז עתידה
 אשה שתלד בכל יום (שבת ל, ב). לפעמים בזכות שמשפדלות שיולידו
 פעליהן בנים, נפקדות גם הן, וכמה פעמים ארע זה, ומעשה האמהות
 הקדושות יוכיחו: שרה נתנה הגר לאברהם, ולאה נתנה זלפה ליעקב,
 ורחל — בלהה, וגרמו להרבות נשמות צדיקים בעולם, וגם הן נפקדו.
 הרי מבאר כמה מעלת הנשים הזריות שישאו בעליהן בראות עצמן
 עקרות, או שמתו הכנים ואינה יולדת עוד.

(כא) ואחר שזכתה האשה לבן, ומגיעו השם לאור העולם, תהיה
 תפלתה שגאיעהו למולו; ותכונן בלבה דמוסרתו למיתה לשמו
 ותברך, ותספיק בלבה, שאם יציר שיאמר לה שתשחטהו לשמו, הרי
 מוסרתו מעכשו, ותתפלל שתהיה מכתו תמה (ח), ותאמר:

[ח] של עקרות. [ח] שחנשה המילה בשלימות.

פירעליג א. זיין יצחק ווייס זצ"ל
פאך זע. ר.

צט יצחק יצחק מנחת סימן מב

7 ←

7 ועד אהר שפע אומרים בשם נשים דוקיות שדחנות
שאלו לילך לבנות החיים בימי יהודיו הנה אשתי
שארשטיגית בזה שאלו לילול מה שאומרים בשם יונות
צדקיות באיזה מנהג מיין לא לא פנא שום מקור ופר
עמייל.

הנה גם אנכי לא רטניו המקור, אצל יו לנו מש"ס
הרשטיג' הורה כמתי כמעט שיש ציר גשם דקיות מני
ולין לזכות הקצול שיש ציר גשם דקיות מני
עמנו מפני שגם רצונו מופנים החמאים סומרי, דוק
הישלולו הוה למעלה מהשפע והשלל עמייל.

והנה משפני עטם לחומה זו, עמייל'ס דוקות (כח
ש"ס"ג), הוצא במני"ל (ס' עמייל'ס סק"ג) דלשכ"כ
משפני מוחות לכח צולול כמה דמי'ס הוה שמו
הוה זכר, לו שמו הוה נול, והמה ש"ס המני"ל דלש"ס
מכר' צלשכ הוה ולוים ממשפח' וזכר' וספי (מות
ד') כמד צט' גיש' לחל' דלשני ככ' צעזר ב"ן דקיו"ל
עובר ורך אמו, כשאונו עממח גס' הוה עממח, ולהל'
אמי דוקת למעלה מעטם ס"ס, ועוד כמדו מוקול'ם
למחר'ס ב"ב, ומשפני כני"ג ב"ב, הפכר"י צו"ל רלו"ת
צעיר מוקול' וצשאר מוקול'ת שמת כ"ב משפני שמו"ת
שלו ליטמח למע נמל בעזר, ויראה לו שמה' צדוק
הוה דקוק' שולו לחור בעול' ל"ש עוממח צעזר,
ולמי' רלו"ת למכר' עמייל' עמייל' והש"ס שכתב, ויש לחבר
לשמה כ"ב משפני שאלו לניכ'ס לחול' הכ"ב, והצ"ח
רמי מוכר' דוקות לול' חור' אלו מעטם ס"ס, משמע
מי'נ עיין צעזר עוממח, וכו'ן דשיר עוממח רלו'
לחבר ב"ב, דצדיו נפול'ו ממנו שברוקה, ומזי' מטמח
ס"ס והוה: מני' ממנו רמי' לאסור וכו', וזה שכתול'
על הכר' עוממח סו"ר, והש"ס וכו', צלשכ שמו' דמשום
דמי"ל דעוממח ל"ש צעזר, ול"ל הוה מוכ' צדוק'
לו' הכר' מוקות דשיר עוממח צעזר וכו' עמייל'
לכ"ב סלסול ולחבר ס"פ שמתקרי: לניכ'ס וכו', מייל'
כיון דלס הוה זכר עוממח עור' שאלו עממח וכו' עמייל'
ובהכ' כי' כן כספ' כמי"ס ש"ס (כ"ח עמייל' ח"ד) כיו'ן
סל' דני' כצדק' דליו' לכה' סלסול עמייל'.

והאח"כ מבי"ל דלשמה כ"ב משפני י' מקור גדול
שאלו חלך לצי"ס צדיו שצול' ס"פ דמל'
כ"ב מוכר' מעטם ס"ס.

אמנם גם צדוק לאשח ישרול משפני, עמייל'
כסופקוס צדוק'ס ש"ס, יש למעלה ששם
על מוכ'ן שאלו לין לני' כמי'ס צדיו עובר',
והוה עמייל' מה שכתב צלשכ מי'ס על המני"ל
כ"ל בשם דוקות ש"ס, שכתב על דוקת, דלשלו
כ"י מוכ' דמכר' צלשכ ח"ב עממח, וכמי'
הכסוד מי'ס ד"ש אמו"ל לא הקשב (ממשל' כ' פי'
דנ"ס פרכ') שמייל'ן משום משפני, דלש"ס ש"ס עממח
מלוק' הוה צדוק'ס ומייל'ס מי'ס עמייל' חל' חל'
ער קצ' דמכר'ס ומייל'ס מי'ס משפני ווקול'ת ומעול'ת
ש"ס א"ס צדוק'ס (שאלו הוה כדלוק'ס א"ס מש"ס עממח
ממח מלוק', קמ"ס) וכו', כני"ס ללוק'ס ירדו ומלוק'ס
(ממנו מי'ס לקד'ס מי' סממח וכו'), מל' מוכ' דלמח
ככסוד לולול' סמח, אלו לעכר'ס צלשכ לא עממח
וכ"י עמייל' וכו' כמל' לשל מוכר' וספי דצעזר
לא שיר' דין מוכר' צלשכ משום דשור' ורך אמי,
ובעין ז' כמד הממח"ס (מלוק' רס"ג) דלוק'
צלשכ על המשפני מש"ס עכר' צלשכ, דממח'ת
הקצ' הוה כול' גמח למרני וכו', משל"ס סמ'ס
עובר צמני אשכ ולא נממח הקצ' הוה כננפ',
לו' כן עממח כול' ולן לרך דוקות למה' מני'
ס"ס, ויש כ"ס דמח מוכ' (וי"ד כ"י שמי"ל) משל"ס
כ"ל ז', ורלסל' מי'ס דלמי"ג הול' עממח ומייל' עממח
ש"ס עמייל' ולמי"ל הול' קולש'ו הוה ח"ב מי'ס כ"ל
לדוקת' מה מל' ה' דכני"ס משום משפני, ול"ל
למי"ג דלשום ל"ל הוה לוק'ס לחול' עממח'ת מ'ס
צדיו עובר', וממול' כמנ'ן שאלו הוה רש"ן לין
על צד' הקבוק'ת, ודלול' רוב צד'ס ישרול' הו'
רלוק' לוכ'ס א"ס צדוק' עממח רכ' זו, וכו' משפני
עממח צמ' שצדוק'ת הוה קוי'ס צדיו עובר' מל' עממח',
כ"ד שיר'ו' לוכ'ס א"ס צדוק' עממח רכ' הו', שוכ'ו
רלוק'ן לממח'ת מי'ס כן השול'ו לקד'ס מי' סממח עממח
על הכ"ב האסוף א"ס הפכ' דדוקת, — וזה נלש'ה
דלמי"ס גם כן עממח' יגוה צד' המכות, (כגמ' ר"ח
ל' ע"ג) ושל'ס משפני עממח' ומלוק'ס ממו וכו'
למל' רכ' זו, ורוממ' עממח עממח' ככל המשפני,
ול"ל ש"ס' דמל'ו במקור' למכ' של המשום משפני
שמהר'ת שאלו לין על צד' המי'ס, (מש"ס משפני עממח
הכר' השול'ו שלוק'ס עממח עממח' ר"ח).

L

יצחק יצחק ווייס

18